

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Цыху Хуэфацэхэм Теухуа Дунейнсо Джэпсалтэ

Дунейнсо кэрал зэгухэныгтэм и зэхуэсу 1948 гтэм дыгтэггэзэм и 10-м шыдам кыицацтац 217 А (III) зи бжыгтэ унафэмкІа.

Дунейнсо Кэрал Зэгухэныгтэм (ДКЗ) и Зэхуэсым егтэлур;

Дунейнсо цыхугтэм кыиуыды дэтхэнэ зы цыхури зэгухэныгтэри;

мы джэпсалтэр сытым цыгтуи я нэгум цлагтэтурэ мыбы кыицыхэц цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ я нІа зэрыврагтэтым, хуацІ лыитэныгтэм егтэджэныгтэ-гтэсэнныгтэ гтээгукІа зрагтэужьыну;

хэгтэгу кІуэцІхэми дунейнсоми кІуэхукІа нэхри зыцызужь амалхэр зыхуагтэцхэпэурэ мы зэгухэныгтэшхуэм хэт кэралхэм езым я лтэпкэхэри, я унафэм цлагтэ нэгтэуцІ кэралхэм я лтэпкэхэри кыизэцІуыдыдэу, дунейнсом и дэнэ цІыпІи мы цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ лтэуу цызрагтэкІуэным, кыицацтэным, цлагтэзэцІэным хуцІэктунхэу,

цыху хуэфацэхэм теухуауэ жылагтэуэхэми лтэпкэхэми я зэхуэдэ идеал цанхтэхэр ктэзыгтэуэ мы дунейнсо джэпсалтэр.

1-нэ пычыгтэуэ

Цыху псори цхэхуити, я цыхымырэ я хуэфацэхэмрэкІа зэхуэдэу кталхур. Актылрэ зэхэцІыкІа гтэуазэрэ Іацц, зыр зым зэктуэи зэхэцІа яку дэлтэу зэхуиытын хуейхэц.

2-нэ пычыгтэуэ

Дэтхэнэ зы цыхури зэхуэдэу хуитиц мы джэпсалтэм хэт цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ зыхуигтэцхэпэну, зыцыц расэм, и фэм, цыхубз-цыхухтуу зэрыцытым, и бзэм, шыгтэ диным, политичнэ е нэгтэуцІ епІыкІау шэм, лтэпктыу е цыху гуу кыизыхэкІам, мылткуу шэм, кыицалтхуа-кыиздалтхуам емылгытауэ зэхэгтэжынишэу, хуэгтэкІуэтэныгтэнишэу.

Кынэмшыцауэ, кэрал цхэхуити, нэгтэуцІымы и унафэ цІэти, цхэхуитыжыныгтэ (автономие) зимыи, нэгтэуцІу зы цхэхуитыныгтэ лтэхтэ зытелты, сыт хуэдэрей кэралым и цыхуу цытми дэтхэнэ зы цыхум зэхэгтэжыныгтэ хуацІ хтунуктым зыцыц кэралым и политичнэ е юридическэ системэ е дунейнсо кэралхэм я зэхуакум цІа статусым кыыхэкІыу.

3-нэ пычыгтэуэ

Псэуныр, цхэхуитыныр, шынагтэуэнишагтэр хэти и хуэфацэц.

4-нэ пычыгтэуэ

Хэти пцылІыу пІытэ е пцылІыпІа ибгтэ хтунуктым, сыт хуэдэ цІыкІауи пцылІыгтэр, пцылІ цэн-ктэцэхуныр зыми хуэбдэ мыхтуну ктэуэдыц.

5-нэ пычыгтэуэ

Хэти лъэщыгъэ епхьэлэ хъунукъым, залымыгъэкIэ, цыыхугъэм къемызэгъу е и напэр зыгъэулышын хуэдэкIэ удэзекIуэ, апхуэдэ тезыр теплэхьэ хъунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфащэщ дэнэ щыпIи цыыхуу, юридическэ лицоуэ къыщалътэнэу.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыыхури къэрал хабзэм и пащхьэ щызэхуэдэщ икIи къэрал хабзэм къэхтумэныгъэхэр зэхэгъэжынышэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхьэпэнэу хуитиц. зэхэгъэжынышэу, зэхуэдэу хуэфащэщ мы джэпсалтэм къемызэгъ, зэхэгъэжэ зыхэлэ IуэхуцIафэхэми, апхуэдэ IуэхуцIафэм сьт хуэдэуи тегъэгъушхуэнми къыщалътэнэу.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыыхум хуитыныгъэ илэщ хабзэ нэхтыщхьэм е къэрал хабзэм къырипэс цыыху хуэфащэхэр зыкътэ IуэхуцIафэ къыщыхтукIэ хуитыныгъэ зилэ хеяцIэхэм зыхуигъэзэну, зыкъригъэхтумэну.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыыхури лажьэ имылэу яубыд, ягъэтыс е егъэзыгъэкIэ нэгъуэщI щыпIэ яху хъунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыыхуми хуитыныгъэ илэщ и хуэфащэхэр, и хуитыныгъэхэр щаубзыхукIэ икIи езым зы лажьэ къыщытралтэхэкIэ зыми фIэмылIыкI, зыми и унафэм илэмыт, имытелтэхьэ хеяцIэ цхьэхуит псэхуитыр зауагъэкIэ икIи нахуэуэ и Iуэхум иригъэплътыну хуешу.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажьэ/цIапхгъэджагъэ зытралтэхьэ дэтхэнэ зы цыыхури зиухишэын зыхуэныкъуэну шынагъуэнишагъэхэр зыщигъуэтыну хеицIэгъу нахуэм и кIэхуыу, къэрал хабзэм тету ягъэкъуанишхуникIэ хейуэ кбалътытэр, мыхеицIэ къраплтыркъым.

2. Хэти ягъэкъуанишэ хъунукъым, ицицIэм щыгъуэ къэрал хабзэкIэ е Дунейпсо хабзэкIэ илэпхгъэджагъэу ямыбжа зы Iуэху зэрицIам е ицIапхгъэу къащыхтэу зэримыцIам цхьэкIэ. Хэти илэпхгъэджагъэ ицицIам щыгъуэу хуэгъэувау цыта тезырым нэхтыбэ тралтэхьэ хъунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыыхум и гъащIэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыщIэ цыкIэхэм цхьэусыгъуэнышэу зыри къыхэзэрыхь хъунукъым, и напэм, и цIэм къелусэ Хэти хуитыныгъэ илэщ мытхуэдэ къыхэзэрыхьныгъэхэм къэрал хабзэкIэ зыкъыцъригъэхтумэну.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыыхум хуитыныгъэ илэщ дэтхэнэ зы къэрал и ицIыналтэм цхьэхуитыу цызекIуэну, цыпсэнуу.

2. Дэтхэнэ зы цыыхум хуитыныгъэ илэщ езы и къэралри хэту дэтхэнэ зы къэралым илэпхтукIыну икIи илэрыщIэу нигъэзэжынуу.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зальмыгтэ/лей ктыцрахым и цхьэр нэгтүэц/ кэрал иригтэзыну, цхьэгтэзныгтэ амалхэр зыхуигтэцхьэнэу.

2. Ауэ пэжыпэу политичнэу цымыт цлэхтэджагтэхэм е Дунейпсо кэрал зэгухам и мурад, и бзыпхтэ ктэмызэгтэ лүэхуцлафэхэм ктыхэк/ дауэдапцэхэм цыгтэу мы хуитыныгтэр зыхуэбгтэцхьэнэ хтунуктым.

15-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зы кэралым и цыхуу цытыну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур зицыхуу цыт кэралым цхьэусыгтүэнцэу хэбгтэк/ е нэгтүэц/ кэралым и цыхуу хтуну илэ хуитыныгтэм хэбгтэн хтунуктым.

16-нэ пычыгтэуэ

1. Зи ныбжэ ириктуа дэтхэнэ зы цыхухтуми цыхубзм хуитыныгтэ илэц ктызыхэк/а лтэпктым, зи цыхуу цыт кэралым е дину шыгтым ктыхэк/ пэрыүэгтү ктыхуэмыву, хуиту ктышэнэу, дэк/уэнэу, унагтүэ цухуэнэу.

2. Зэрышэн-зэдэк/уэным теуха зэээгтныгтэр (нэчыхьыр), зэрышэнэу-зэдэк/уэнэхэм езым я цхьэхуитыныгтэ пэжрэ я ф/лэф/ныгтэ иктурэк/а яухуэр.

3. Унагтүэр, жылагтүэ-лтэпкэ псэук/эм и лтэбжэ нэхтыцхьэци, жылэм хуитыныгтэ кэралми ктэхтүмэр.

17-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц езым и унейуэ е нэгтүэц/хэр илэхэгтүуэ мылтку зригтэлэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур цхьэусыгтүэнцэу и мылтку пэлэц/а е лтымылэсыф/ пцфы хтунуктым.

18-нэ пычыгтэуэ

Дэтхэнэ зы цыхум гупсысэ, зэхаш/а ик/и дин хуитыныгтэ илэц. Мы хуитыныгтэм ктызэц/еубыдэр и зактуу е гупу, нахуу е унейуэ (цэхуу) и тхьэхуэлүэрыц/лэнхэр, и динк/а ц/апхтэхэр нэрылгэгтүу яригтэц/лэн, игтэзэц/лэн хуитыныгтэри.

19-нэ пычыгтэуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зэрыхуейуэ гупсысэну, и гупсысэхэр ктыфүэтэну. Мы хуитыныгтэм хэтиц цыхур и гупсысэхэм ктыхэк/к/а зыми ктымыгтэгүмэц/лэну, кэралыгтүэ гтунанк/тэхэм емьлгытауэ ц/лэныгтэхэр, гупсысэхэр сыт хуэдэрей гтүэгук/и ктэхутэн-ктэпцытэн, зы/лэрыгтэхьэн хуитыныгтэри.

20-нэ пычыгтэуэ

1. Хэти хуитыныгтэ илэц /лэцэнцэу, зауэ-банэнцэу зэхуэсыну, хасэ цухуэнэу, ухуа хасэм хыхьэнэу.

2. Хэти зы хасэ хыхьэнэу ебгтэз хтунуктым.

21-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц занц/лэу езым е хуиту ктыхиха и л/ык/лүэхэм я /эк/а кэралым и зегтэк/лэуэн лүэхухэм хыхьэнэу, хэлэбэнэу.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц и кэралым цыхубэм ктыхуэзригтэпэц/ амалхэр зэхэгтэжышэнэу, псом хуэдэу зыхуигтэцхьэнэу.

3. Хьыкумэт Іщхьэтетныгъэм и лъабжъэр къэралым и цыыхубэм и фІаигъуэныгъэриц. А фІаигъуэныгъэр утыку къохъэр цъху цыкІэм тет хэхыныгъэ хуит захуэху е цыыхубэм я фІаигъуэныгъэхэр цхъэхуит-псэхуиты къызэрагъэлгъэгъуэфыну гъэпса нэгъуэцІ цыкІэху, зи ныбжъ ирикъуа цыыху псоми яхузэфухауэ, я ІәІтхэм и зэхуэдэ гуацІә яІәуэ, пІалгъэ гъэнәхуакІә къытрагъэзэжхэмкІә.

22-нә пычыгъуэ

Цыыхубә жылагъуэм зэрыщыщым елгытауэ дэтхэнә зы цыыхум хуэфациц социалнә къэхтумэныгъэ. Къэрал гуацІәкІә е къэралыгъуэхэм я зэдәІпыкъуныгъэкІә икІи дэтхэнә зы къэралым езым и гъэпсыкІәмрә и амалхәмрә елгытауэ дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц и напэрә и цыыхугъэрәкІә тыныш зэрыцуужьыну экономикә, социалнә икІи цІәнхабзә ІуэхукІә зыхуэныкъуэну амалхәр ирагъэгъуэтыну.

23-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц ләжъәнү, и Іуэхур хуиты къыхыхыну, захуагъэкІә икІи хуэфІ амалхәмкІә ләжъәнү икІи Іуэхуниагъэм къыщыхтумәнү.
2. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц зэхэгъэжъынышәу зэхуэдә Іуэху папицІә зэхуэдә ләжъапицІә къратыну.
3. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езыри и унагъуэри цыыхум хуэфациц псәукІә иләу зыгъэпсәун, цыхуейм деж зылгъыдсыфыну социалнә хтумэныгъэхәмкІә цІәгъэбыдауэ зы псәукІә амал къезытын зы ләжъапицІә хуэфІ къыІәрыхәнү.
4. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езым и фІагъэ папицІә хасә (профсоюз, сендикә) зәхишәнү, апхуэдә зэхәшам хыхәнү, хәтыну.

24-нә пычыгъуэ

Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц зигъэпсәхуны, и нәгу зригъэужьыну, псом хуәмыдәу и ләжъагъуэ пІалгъэр цыыху хуэфациц щапхтэм иту къыхуагъэпсыну, пІалгъэ гъэнәхуакІә и ләжъапицІәри къратурә гъэпсәхуакІәу дәкІыну.

25-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езыри и унагъуэри узынишән, тхгъэгъуэ хуэфациц иләу псәун папицІә шхыныгъуэ, фациц, унә икІи медицинскә дәІпыкъуныгъэ игъуэтыну. Хәти хуитыныгъэ илэц, Іуэхуниагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лыгъуабагъэ, фызабагъэ, жьыгъэ икІи езым имыІәцІагъэ Іуэхугъуэхәм къыхәкІә амалыниагъэ, тхәмыщкІагъэ къылысыу щытмә къыщыхтумәнү, кърагъэлыну.
2. Анәхәмрә сабийхәмрә хуитыныгъэ яІәц хәхуә къыкІәлгыпгыныхәу, къыдәІпыкъунхәу. Зэрышә зәІ-зәфыз и бынуи зәмыщхәгъусәхәм къалгъуауи цыррет, сабий псоми я зэхуэдәу, зэхэгъэжъынышәу хуагъэщхәпәр а зы социалнә къэхтумэныгъэ амалхәр.

26-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхур хуиты гъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нәхтә мацІә дыдәу къапицтәмә икІи лъабжъә гъэсэныгъэр ахъишәнишәц. ПәцІәдзә гъэсэныгъэр зумыгъәІәнкІә амал зимыІәу егъэзыгъуэц. Техникә икІи ІәцІагъэ гъэсэныгъэр хәти хузәІухагъәнүц. Ипицә гъэсэныгъэр зэхэгъэжъынышәу хәти хузәІухауэ щытын хуейц езым и сәнауи (талант) елгытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цыыхум и цыыхугъэм икъуу зригъэужьынышә хуэфІыу гъэпсәуэ икІи цыыху хуэфацицхәмрә хуитыныгъэ нәхъыщхәхәмрә хуацІә цыыхып, лгытэныгъэр игъәлгъыщынышә, цІигъэбыдәнышә хуәунәтІауэ щытын хуейц. Гъэсэныгъэм цыыхухәр хуцІигъэкъун хуейц расә псоми, лгәпкә псоми, дин гун псоми я зәхуакум гылгытә, зәгурыІуэ, зәхуэфІныгъэ, зәныбжъәгъуэгъэ дәІгыну икІи мамырныгъэр къыхтумән папицІә Дунейнсо Къэрал Зәгухәныгъэм иригъәкІуәкІә ләжъыгъэ зригъэужьыу щытын хуейц.

3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур къыхэзыхыну хуитыр, нсом япэрауэ и анэ-адэрц.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ илэц цыхухэм и цлэнхабзэ гъащлэм хуиту ныхыхэнур, гъуазджэр зыхуигъэщхьэнур, цлэныгъэ зыужьыныгъэм хэтыну икIи ар зыхуигъэщхьэнур.

2. Хэти хуитыныгъэ илэц езым кыгъэщлэ цлэныгъэ, жьабзэ (литературэ), гъуазджэ лэцлагъэхэм мылгкуу, пицлэуэ, цлыхуэ къыпэкIуэу хъуар къыхуахтумэнур.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфащэц мы джэпсалгэм къыцыхэц цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ щэгъэзэцлэфыну зы социалнэ икIи дунейнсо гъэпсыкIэ системэ цылэнур.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цыхухгъэм хуиту икIи икIуу зригъэужьыну амал къезыт цыхухбэ жьылагъуэми къэралми хуицлэжьыгъэ пицэрылгъэр илэц.

2. Хэти и хуэфащэхэр зыцыхуигъэщхьэнэкIэ икIи и хуитыныгъэхэр цызэрихьэкIэ, нэгъуэцлэхэм я хуэфащэхэмрэ я хуитыныгъэхэмрэ хуэгъэпэжьыи, абыхэм цлыхь, лъытэныгъэ къыхуегъэщлэ икIи демократицэскэ жьылагъуэм зэдацитэ цлэнхабзэр (этикэр), жьылагъуэ гъэпсыкIэр, цылэкIэр егъэфIэкIуэным и амалхэр къэхтума хъун папцлэ хэхауэ къэрал хабзэкIэ гъэнэхуа гъунапкъэхэм епхауэ цытц.

3. Дауи иррехтэ, мы цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхьэнэ, зепхэ хъунукъым Дунейнсо Къэрал Зэгухам и гурьлг-гурьщлэхэмрэ и бзылхэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэпсалгэм къыхуубыдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурьбгъадуэ хъунукъым мыбы къыцилэуэтыкIа хабзэ гъэувахэм цыц гуэр илэтыну, цукъуэнур дэтхэнэ зы къэрал, гуи, нэрыбги хуитыныгъэ ирит хуэдэу.